

Brug af inseminering i fåreavlen

Af kvægfagdyrlæge Anne Købsted Nymand, Dyrlægerne Himmerland Kvæg, Aars

Bestanden af får i Danmark er historisk lav og der kan være mange grunde til, at det er sådan. Hvis vi kigger på hvilket behov, der er for naturpleje og afgræsning for at holde Danmarks natur sund og alsidig, så kan man kun begræde, at det er endt sådan. En stor regeljungle, der gør det svært for nye at overskue opstart samt lave priser på uld og kød har stor betydning. I og med at antallet af får daler, så falder selvsagt også antallet af renrace dyr og for mange racers vedkommende er det i dag svært at undgå en hvis grad af indavl. Det er derfor vigtigt at finde avlsmateriale, der er så lidt som muligt beslægtet med det, vi har i forvejen og der er vi mange gange nødt til at kigge udenlands, hvis vi da ikke løser problemet med krydsning med får af anden race.

Import udgør imidlertid en stor risiko for indslæbning af sygdomme og tilstande, som vi endnu ikke har i Danmark, her tænker jeg bl. a. på smitsom kastning (aborter) og multiresistente ormestammer (hvor ingen ormemedler virker længere). Når vi i dag importerer får og væddere fra EU, er der krav om, at de er fri for brucellose, BVD og har genotype ARR/ARR (scrapieresistens). Vores udmærkede sundhedsprogram for maedi har i tillæg en karantæne ordning, der hjælper til at opdage, hvis man skulle have fået noget med i handelen, som man ikke ønskede. Det her er ikke varm luft.... Vi har flere tilfælde, hvor karantænen har stoppet indslæbning af uønskede sygdomme og hvor man har kunnet nøjes med at aflive/evt. behandle de importerede dyr, inden det bredte sig til andre får og besætninger.

De væddere, vi indtil nu har fået sæd fra i England, har primært været meget dyre væddere, som af ejerne er blevet sat på sædtapningsstation for at sikre avlsmateriale i tilfælde af, at vædderen skulle blive syg. Disse dyr har været vejet og scannet mm og sikkerheden for deres kvaliteter har været afspejlet i deres index. Topdyrene i England får titlen som Supersire.

De franske væddere kommer på en lidt anden baggrund. For at man i Frankrig skal kunne kalde sig for en avlsbesætning, så skal man inseminere mindst 30 % af sine hundyr med frisk eller frossen sæd fra en vædderstation hvert år. Toplam fra besætningerne indsættes på individprøvestationer (vejes, kåres, scannes) og de bedste herfra udtages til vædderstationen, hvor de skal stå min. 2 år før ejeren evt får mulighed for at få ham tilbage. På denne måde sikres at alle får mulighed for at bruge de bedste væddere og fordi vædderne bliver brugt i mange besætninger, så er sikkerheden meget stor efter kort tid.

I 2016 fik vi for første gang mulighed for at importere sæd fra Sverige. I første omgang fra gotlandske pelsvæddere. Da de fleste danske besætninger af gotlandske pelsfår i Danmark er med i avlsprogrammet Elittlam, så kan indekser og stamtavler overføres direkte. Noget, der pt ikke er muligt ved import fra de andre lande. Så uanset at top vædderen fra UK eller Frankrig har et indeks, der er meget højt i deres hjemland, så bliver de pillet ned til 100 i Dk. Lidt ærgerligt, når man som avler gerne vil vise, at man går efter eliten. Stamtavlerne på de udenlandske væddere skal også indføres manuelt og bliver ordnet via Seges.

Dyrlæge Ole Selmer startede for snart mange år siden med at inseminere får, dog primært med frisk sæd men det gjorde det muligt at bruge de rigtigt gode væddere i flere besætninger og dermed sikre en god

avlsfremgang. Efter at vi fik lovgivningen på plads, som gjorde det muligt for ejere af får at tage et kursus i inseminering af egne får, så har rigtigt mange bestået kurset. Flere fåreavlere har i de sidste år så insemineret deres får med frossen sæd fra primært England, men også nu fra Sverige og Frankrig. Metoden der bruges er inspireret af de gode norske erfaringer og resultaterne herhjemme har da også været tæt på deres resultater og i de aller fleste tilfælde med en drægtighedsprocent på 40-50.

Selv ved import af frostsæd er der mange regler, der skal overholdes, men det er dog til at lære. Man skal imidlertid være i god tid med planlægningen, da den sæd man skal bruge skal tappes i væddernes brunstsæson d.v.s. mange gange et år før man selv skal bruge sæden i sin besætning. I Frankrig er der dog nogle sædstationer, der har en del af deres væddere på lysprogrammer, så de kan trække vædderne i brunst på andre tidspunkter af året end normalt. En anden ting, der kan tage lidt tid, er, hvis man gerne vil have sine får synkroniseret med hormoner inden insemineringen, idet der skal søges om dispensation hertil samt bestilles i god tid.

Omkostningerne til sæd omfatter dels prisen pr strå, men desuden koster dyrlægecertifikater, Traces indberetninger og transport en hel del og jeg kan da kun opfordre til, at man kontakter sin raceforening i god tid og koordinerer bestillinger, så sæden kan transporteres samlet til Danmark. For at kunne bruge hormoner til synkronisering af fårene, skal man have fat i sin dyrlæge, som så ansøger lægemiddelstyrelsen om dispensationen. Som antydnet er det også hér en god ide at være i god tid.

Du er også velkommen til at skrive på anne@bovicura.dk, hvis der er andet om inseminering, du gerne vil vide mere om.